2e Jaargang 15 December 1902 No. 24

18 DEC. 1902
M 16123

Verschijnt tweemaal per maand

DE KAMER VAN ARBEID

Onder Redactie van Mr. Dr. J. H. VAN ZANTEN,

Secretaris van de Kamer van Arbeid voor de Bouwbedrijven te Amsterdam

met vaste medewerking van de HH. Secretarissen van Kamers van Arbeid:

H. AALDERINK (Confectiebedrijven te Groningen); C. VAN GEMERDEN (Tabaksindustrie te Rotterdam); J. GERRITSZ (Drukkersbedrijven en Metaal- en Houtbewerking te Haarlem); PH. GODFRIED (Metaal- en Houtbewerking te Hengelo); J. H. TH. O. KETTLITZ (Drukkersbedrijven te Utrecht); Mr. H. J. D. VAN LIER (Voedings- en Genotmiddelen te 's-Gravenhage); Mr. H. J. W. PELSTER (Bouwbedrijven te Breda); Mr. ED. PHILIPS (Haven- en Dokbedrijf te Amsterdam); H. SUYVER (Metaalbewerking te Vlissingen); P. H. VAN VORST (Tabaksindustrie te Eindhoven); D. WANJON (Voedings- en Genotmiddelen en Handels-, Crediet- en Verzekeringswezen te Rotterdam); en met medewerking van vele andere Secretarissen van K. v. A.

Orgaan voor de Kamers van Arbeid in Nederland

Abonnementsprijs
per kwartaal, fr. p. post . . . . f 1.—
Afzonderlijke nummers 50 Cents.
Advertentiën
per regel . . . . . 10 Cents.

Alle stukken voor de Redactie bestemd te zenden aan
Mr. J. H. VAN ZANTEN,
JOHANNES VERHULSTSTRAAT 8 — AMSTERDAM.

Alle stukken voor de administratie bestemd te zenden aan
VAN MARKENS DRUKKERIJ-VENNOOTSCHAP
DELFT.

Inhoud van dit nummer:

Buitenland: De bond van Duitsche arbeidsrechtbanken. — Het tijdschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek II. — Geen bezoldiging der secretarissen. — Het jaarverslag der K. v. A. in verband met het Kon. besl. van 9 Juli 1901, Stbl. 194, door H. J. M. van de Vliet te Amsterdam. — Handelingen der K. v. A. — De wetgevende macht en de K. v. A.: Staatsbegrooting voor 1903. III: Hoofdst. V Mem. v. antw; Hoofdstuk IV Voorloopig verslag en Mem. v. Antw. — De uitvoerende macht en de K. v. A.: Nieuw opgerichte Kamers (Tabaksind. te Utrecht); Wijziging in bestaande Kamers (Voedings- en genotmiddelen te Utrecht) — Personalia. — Gemengde mededeelingen.

BUITENLAND.

De Bond van Duitsche arbeidsrechtbanken.

Reeds meermalen hebben wij het in deze kolommen over de Duitsche arbeidsrechtbanken (Gewerbegerichte) gehad. Wij deelden dan mede, dat deze colleges eigenlijk bestemd zijn voor de rechtspraak tusschen patroons en werklieden, zooals bij ons de kantonrechter, maar dat zij ook een verzoeningsraad kunnen vormen bij geschillen, die niet uit een of ander recht voortvloeien. Zij bestaan uit een voorzitter, die noch patroon noch werkman mag zijn, en uit evenveel patroons als werklieden. Gewoonlijk spreekt het college recht door middel van den voorzitter, een patroon-lid en een werkman-lid, waarbij de eerste dezelfde positie inneemt als de beide laatsten.

Een arbeidsrechtbank wordt ingesteld door de gemeente, die haar reglement vaststelt (behoudens goedkeuring door de hoogere macht) en die alle kosten draagt, voor zoover die niet door eigen inkomsten worden gedekt.

Nu de commissie voor het congres van Kamers van Arbeid plannen beraamt om deze congressen op meer duurzamen grondslag te vestigen, achten wij het niet ondienstig hier het een en ander mede te deelen van den bond der Duitsche arbeidsrechtbanken, omdat, indien het in ons land tot een bond van Kamers van Arbeid mocht komen, deze zeker wel het meest op den Duitschen zal moeten gelijken.

De toetreding tot den bond is geheel vrijwillig, doch een arbeidsrechtbank, die zich tot het lidmaatschap verbindt, is verplicht eene contributie van f 12 per jaar te betalen, waarvoor zij het geld natuurlijk krijgt uit de haar door de gemeente verschafte geldmiddelen. Zoo bedroegen dan ook in het jaar 1900 de inkomsten van den bond f 2450, terwijl de uitgaven f 2100 bedroegen.

Gewoonlijk wordt elk jaar een vergadering van den bond gehouden, die twee dagen duurt, hoewel de statuten er slechts een in de drie jaren voorschrijven. In deze vergadering wordt iedere rechtbank (en dit is zeer eigenaardig) slechts vertegenwoordigd door haar voorzitter, een onpartijdige dus. De oorzaak daarvan is, dat de arbeidsrechtbanken publiekrechtelijke lichamen, autoriteiten, zijn en dat volgens het Duitsche recht dergelijke colleges slechts door hun voorzitter op wettelijke wijze kunnen worden vertegenwoordigd.

Op het eerste gezicht lijkt het vreemd, dat juist het onpartijdige element de kern vormt van de vergaderingen, maar het is minder vreemd, als men weet, dat in de statuten van den bond bepaald is, dat op de algemeene vergadering over de behandelde punten niet gestemd wordt, tenzij het inwendige aangelegenheden van den bond betreft. Wanneer derhalve bepaalde onderwerpen in de vergadering behandeld worden, zooals dat op het laatste congres van Kamers van Arbeid ook geschiedde, b.v. wijziging der wet, dan wordt geen stemming gehouden. Doel van de vergadering is slechts onderlinge voorlichting over elkaars meening en het kenbaar maken van die meeningen aan de regeering. Daarom hebben ook de leden der rechtbanken, de patroons en de werklieden, toegang op de vergadering en mogen zij aan de debatten deelnemen. Maar anders is dit, als bepaalde besluiten moeten genomen worden, b.v. over de hoogte van de contributie, over plaats en tijd van de volgende vergadering, over de volgorde van de te behandelen onderwerpen, enz. Dan stemmen alleen de werkelijke vertegenwoordigers mede. Zoo waren op de laatst gehouden vergadering 103 colleges vertegenwoordigd en waren er 183 personen aanwezig. Van verscheidene colleges namen dan ook een patroon- en een werkman-lid aan de vergadering deel.

De behandeling der zaken geschiedt aldus, dat ongeveer drie maanden vóór de vergadering de agenda aan de colleges wordt toegezonden. De voornaamste punten daarvan worden door een der leden van het bestuur uitvoerig ingeleid, zoodat de leden van den bond de gelegenheid hebben ze te voren in eigen boezem te bespreken. Op de vergadering worden dan na afloop der behandeling

van deze punten allerlei vragen door de leden gesteld, die hetzij direct door het bestuur, hetzij later in het orgaan van den bond beantwoord worden.

Want behalve de algemeene vergadering heeft de bond nog twee andere doeleinden. Het eerste is de uitgave van een eigen orgaan, getiteld „das Gewerbegericht". Het wordt door den bond zelf betaald, maar bovendien hebben vele gemeentebesturen en vele gewone rechtbanken zich op het blad geabonneerd. Daar de colleges werkelijke rechtspraak met dwingende macht uitoefenen, is hoofddoel van het blad den inhoud der uitspraken van de verschillende colleges op te nemen, doch daarnaast staat ook het geven van artikelen en andere mededeelingen.

In de tweede plaats heeft de bond gevormd, wat genoemd wordt „het archief"; het staat onder een afzonderlijk bestuur en heeft afzonderlijke geldmiddelen, verkregen uit bijdragen van staten, gemeenten en den bond zelf. Doel is een verzameling aan te leggen van 1e. de reglementen der verschillende Duitsche arbeidsrechtbanken; 2e. hun jaarverslagen; 3e. een volledige verzameling van alle uitspraken dier colleges, welke systematisch volgens de verschillende wettelijke bepalingen, waarop zij betrekking hebben, worden gerangschikt, om als leggers te dienen, ten einde alle uitspraken over dezelfde kwesties met elkaar te kunnen vergelijken. Volgens het laatste verslag van dit archief, uitgebracht in Juni van dit jaar, bevatte het op dit tijdstip 387 vonnissen van 103 verschillende rechtbanken, waaronder ook andere dan arbeidsrechtbanken. De verschillende regeeringen zien het nut daarvan zoozeer in, dat reeds verscheidene belangrijken steun geven.

Zoo vormt de bond werkelijk een centraal vereenigingspunt van alle colleges. Indien men in ons land een dergelijke instelling voor de K. v. A. zou willen maken, dan zou men natuurlijk het Duitsche voorbeeld niet in alle opzichten kunnen volgen, reeds daarom al niet, omdat doel en bebevoegdheden der Duitsche colleges niet dezelfde zijn als van onze K. v. A., maar men zou in de Duitsche regeling zeker toch vele aanknoopingspunten vinden.

Het tijdschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

II.

Staten C. en D. Ten opzichte van de invulling van deze staten is de houding der Kamers van Arbeid nog niet, wat zij zijn moet. Het tijdschrift bevat gegevens over 25 stakingen, die in het eerste kwartaal, en 41, die in het tweede kwartaal van dit jaar zijn voorgekomen. Daarvan hadden er in het eerste kwartaal 13 of 52 % in het tweede kwartaal 19 of 46 % plaats in bedrijven, die in een Kamer van Arbeid zijn vertegenwoordigd. Het is er evenwel verre van, dat omtrent alle laatstgenoemde stakingen de K. v. A. ook de staten C en D inzond. Dit toch was slechts het geval in het eerste kwartaal met 4 of 31 % en in het tweede kwartaal met 10 of 53 % der stakingen in vertegenwoordigde bedrijven. Vooruitgang is er dus zeker te vinden, maar zoolang nog de inlichtingen over ongeveer de helft van de stakingen door het Bureau voor de Statistiek zelf moet worden verzameld, is de zaak nog niet in orde.

Nu is het zeker waar, dat het voor een Kamer niet gemakkelijk en ook verre van aangenaam is om inlichtingen te verzamelen over een staking, waarin zij zelf niet betrokken is geweest, maar onmogelijk is dit niet. Van de 32 stakingen, die voorgekomen zijn in bedrijven, welke in een K. v. A. waren vertegenwoordigd, was de Kamer slechts in 6 werkelijk betrokken, nl. in 2 in het eerste kwartaal (Huizen, sigarenmakers en Enschedé, firma van Heek), beide zonder succes, en in 4 in het tweede kwartaal, (metselaars Rotterdam, sigarenmakers Amsterdam en den Haag en stratenmakers Groningen), waarvan de eerste drie met gunstig resultaat voor de werklieden.

Wat de tabel VI van het tijdschrift aangaat, deze volgt niet onmiddellijk de staten C en D, want voor twee vragen, die in staat C voorkomen, treft men in de tabel de beantwoording niet aan, n.l. van die over het aantal stakende en andere werklieden, verdeeld naar den leeftijd en naar het feit, of ze al dan niet lid van een vakvereeniging zijn en van die over het loon, dat uitbetaald is op den laatsten betaaldag vóór de staking of de uitsluiting. Deze vragen zijn voor de K. v. A., vooral als zij niet in het geschil betrokken zijn geweest, het moeilijkst te beantwoorden van alle op staat C en D voorkomende. Voor zoover zij toch beantwoord zijn, vindt men ze in de rubriek aanmerkingen. Van de 66 opgenomen werkstakingen is de vraag over het al of niet vereenigd zijn slechts bij 6 beantwoord en wel bij alle door K. v. A., die inlichtingen hebben verstrekt. Vaker is de opgave over het loon, en dan min of meer volledig, ingevuld, n.l. bij 22 van de 66 stakingen en daarvan 6 door een Kamer van Arbeid. Gewoonlijk is dit geschied voor geschillen, waarin slechts zeer weinig (minder dan 20) werklieden waren betrokken en hiervoor is het ook het minst moeilijk de vereischte gegevens te verkrijgen. Maar toch zijn er ook enkele groote stakingen bij, zooals die van de glazenwasschers te 's-Gravenhage met 82, die van de instrumentmakers en de wevers te Tilburg met 52 en 79, die van de kettingsmeden te Leiden met 67 en die van de kunstbloemenplakkers te Amsterdam. Deze opgaven bewijzen, dat invulling der bedoelde vragen mogelijk is en indien de Kamers wat meer de gewoonte van het invullen der verschillende staten krijgen, dan zullen mettertijd ook in dit opzicht zeker vollediger inlichtingen verschaft worden. In ieder geval is de statistiek van de stakingen en uitsluitingen ook zonder de bedoelde gegevens hoogst belangrijk voor de kennis der verhoudingen tusschen patroons en werklieden.

De arbeidsmarkt. Van de inlichtingen over de arbeidsmarkt werden bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer over het ontwerp van wet op de Kamers van Arbeid groote verwachtingen gekoesterd. Toen het amendement, dat later art. 33, 3e lid geworden is, door Dr. Kuyper werd voorgesteld, waren er eenige sprekers, die verwachtten, dat juist de stand der arbeidsmarkt door de K. v. A. zou worden opgenomen en wekelijks gepubliceerd. Men achtte dit daarom van zoo groot gewicht, omdat de patroons en de werklieden dan wekelijks op de hoogte gehouden zouden worden van de plaatsen, waar gebrek aan arbeidskrachten en waar overvloed was, opdat deze spoedig en gemakkelijk over het geheele land regelmatig zouden kunnen worden verdeeld.

Van deze verwachting is niet veel uitgekomen. Het „Tijdschrift" zal om de drie maanden verschijnen, maar bevat, als het uitkomt, gegevens, die zeker al wel een maand oud zijn. De gegevens, die het bevat over de arbeidsmarkt, zijn dus niet alleen verouderd, maar geven ook niet den eigenlijken stand daarvan in het afgeloopen kwartaal, maar meer den loop der werkloosheid. Zijn dus

reeds hierom deze gegevens minder geschikt voor het oorspronkelijk op den voorgrond gestelde doel, zij zijn dat ook niet om een andere reden. Noodig zou nl. geweest zijn, dat zij op het geheele land betrekking hadden, opdat de verschillende deelen van het land met elkander konden worden vergeleken.

In deze aflevering van het „Tijdschrift" is dit zeker nog niet het geval, want het bevat slechts gegevens, hoogstwaarschijnlijk over het eerste kwartaal (het staat er niet bij), van 19 Kamers, waarvan slechts die voor de Bouwbedrijven tot vergelijking in staat stellen, omdat zij over 8 verschillende gemeenten inlichtingen geven. De herinnering van den Minister in de circulaire van 1 October jl., dat ook over de arbeidsmarkt en andere in het kon. besluit van 9 Juli 1901 genoemde feiten inlichtingen moeten worden verstrekt, was dus lang niet overbodig.

Cijfers worden in de inlichtingen der Kamers over de arbeidsmarkt niet verstrekt. Een behoorlijke statistiek van de werkloosheid ontbreekt dan ook in ons land. Slechts enkele werklieden-vereenigingen zijn in staat het aantal hunner werklooze leden op te geven en het is de vraag, of zij dat dan nog aan de K. v. A. zouden willen meedeelen. De mededeelingen der Kamers berusten daarom slechts op algemeene indrukken en zijn uittermate vaag. Toch zou het, meenen wij, indien aan de Kamers door geringere eischen te stellen aan de statistiek van loon en arbeidsduur, meer tijd en gelegenheid voor deze inlichtingen over de arbeidsmarkt werd gegeven, hun wel mogelijk zijn de patroons- en de werklieden-vereenigingen, die iets van hen weten willen, ertoe te brengen op dit gebied meer te verrichten dan zij tot dusverre deden en daardoor een behoorlijke statistiek in het leven te roepen, die licht zou kunnen verspreiden zoowel over het meerdere of mindere gebruik van levende arbeidskrachten als over de grootere of kleinere behoefte daaraan. Zoolang evenwel deze gegevens als bijzaak worden beschouwd en alle aandacht gevestigd wordt op loon en arbeidsduur, waarvan een driemaandelijksche opname niet zoo noodzakelijk is, zoolang vreezen wij, dat de Kamers van de arbeidsmarkt niet meer zullen maken dan de weinige, die reeds thans inlichtingen verschaften, ervan gemaakt hebben.

Andere inlichtingen. Voor de overige in het „Tijdschrift" voorkomende en door de K. v. A. verschafte inlichtingen geldt niet hetzelfde, als betreffende de arbeidsmarkt is gezegd, in dien zin nl. niet dat hier te constateeren valt, of er slechts weinig Kamers inlichtingen hebben verschaft. Want niet bij elke Kamer komen elke drie maanden geschillen voor, die geen stakingen of uitsluitingen zijn, of worden nieuwe loon- en arbeidsduur-regelingen gemaakt of vakvereenigingen opgericht of opgeheven. Indien dus de daarop betrekking hebbende gegevens slechts weinige zijn, kan men daaruit toch niet de gevolgtrekking maken, dat de Kamers nalatig zijn geweest.

Ten opzichte van de opgerichte en opgeheven vereenigingen wijzen wij er nog op, dat enkele Kamers begonnen zijn met op te geven, welke vereenigingen in de door hen vertegenwoordigde bedrijven bestonden; dit lijkt ons een uitnemend standpunt, dat zeker navolging verdient en voor het Centraal Bureau voor de Statistiek nuttig kan zijn bij de bewerking van zijn statistiek van het vakvereenigingsleven, waarover in de inleiding van het „Tijdschrift" gesproken wordt.

Erratum. Ten slotte moeten wij nog een fout herstellen, die wij in ons vorige nummer maakten, toen wij schreven, dat in de tabellen I en II van het tijdschrift niet vermeld is, over welk kwartaal de gegevens loopen. Letterlijk was deze bewering waar, maar in de inleiding wordt medegedeeld, dat zij op het eerste kwartaal betrekking hebben. Deze in de statistiek gewoonlijk niet gebruikte wijze van handelen, deed ons de zoo ter loops in de inleiding gedane mededeeling over het hoofd zien. De uit dit feit getrokken gevolgtrekking ging dus wat al te ver.

Geen bezoldiging der secretarissen.

De memorie van antwoord op de begrooting van binnenlandsche zaken voo 1903 bevat voor de secretarissen der K. v. A. een teleurstelling, die trouwens niet zoo geheel onvoorzien komt. De Minister plaatst zich op het standpunt, dat er van bezoldiging eenvoudig in het geheel geen sprake kan zijn, omdat de wet slechts van bureelkosten spreekt.

Maar de vraag was juist, of er geen sprake moet zijn van bezoldiging. Naar het ons voorkomt is de bedoeling van hen, die in het voorloopig verslag aan het woord waren, wel degelijk geweest, te vragen of er geen middel te vinden was om aan de secretarissen een bezoldiging toe te kennen. De Minister laat zich over deze vraag in zijn antwoord zelfs niet uit en men komt dus niet te weten, hoe hij erover denkt. Ware hij gezind een afzonderlijken post op de begrooting te brengen voor de bezoldiging, dan had hij het zeker gedaan. Maar wij hopen van harte, dat thans nog bij de mondelinge behandeling der begrooting een gelegenheid zich voordoet, waarbij de Minister duidelijk kan verklaren, hoe hij over de vraag denkt en wat zijn plannen daaromtrent zijn.

Dat een bezoldiging noodig is, hierover is men het toch, vooral nu op het congres zooveel Kamers zich daarover hebben uitgelaten, meenen wij, wel algemeen eens. Maar zelfs over deze noodzakelijkheid laat de Minister zich niet uit en hierom hopen wij, dat ook dit alsnog bij de debatten, die voor de deur staan, geschieden zal.

Het Jaarverslag der Kamers van Arbeid.

(Art. 33, 1e lid) in verband met het Koninklijk besluit van 9 Juli 1901, Stbl. 194 (art. 33, 3e lid der Wet op de K. v. A.

Sedert het begin van dit jaar worden door de onderscheiden Kamers van Arbeid inlichtingen verzameld en opgezonden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken o. m. over: oorzaak, aard, verloop en beëindiging van werkstakingen en uitsluitingen (art. 1 sub IV van bovengenoemd Kon. besluit), welke inzending, overeenkomsitg art. 2 van dat besluit, zoo spoedig mogelijk na het ontstaan en na het einde van de werkstaking of uitsluiting door middel der formulieren C en D moet geschieden, terwijl bovendien volgens art. 1 sub V nog driemaandelijks inlichtingen moeten worden ingezonden over oorzaak, aard, verloop en beëindiging van andere dan sub IV bedoelde geschillen over arbeidsaangelegenheden, die ter kennis van de Kamer kwamen.

Nu met het einde van het jaar weder de tijd nadert voor het opmaken van de jaarverslagen der Kamers van Arbeid, acht ik het niet ongewenscht de aandacht te vestigen op veel onnoodig werk, dat verricht zal moeten worden, indien althans de beschikking van den Minister van W., H. en N. No. 283 d.d. 8 Februari 1901 ongewijzigd blijft;

immers moet volgens II sub *i* van dit beschikking het verslag bevatten: mededeelingen omtrent de geschillen over arbeidsaangelegenheden, die ter kennis van de Kamer werden gebracht, waaruit omtrent elk der geschillen blijken: de bemoeiingen van de Kamer en van haar bestuur, de uitslag dier bemoeiingen, enz. enz.

Uit eene vergelijking der bewoordingen van het K. B. van 9 Juli 1901 en de aangehaalde ministerieele beschikking blijkt, dat het Kon. besluit nog verder gaat dan de beschikking, daar in het jaarverslag slechts melding moet gemaakt worden van de ter kennis van de Kamer gebrachte geschillen, terwijl de ingevolge het K. B. verzamelde en opgezonden inlichtingen moeten omvatten de ter kennis van de K. v. A. gekomen geschillen, dus ook die, waarbij geenerlei tusschenkomst der Kamer is ingeroepen.

Worden eenigszins volledige inlichtingen ingezonden, dan zal daarbij zeker ook melding worden gemaakt van de bemoeiingen der Kamer, of van het bestuur, eventueel van de tusschenkomst enz. van een verzoeningsraad.

Wie nu weet, dat in de jaarverslagen de mededeelingen volgens punt *i* een zeer groot, zoo niet het grootste, deel van die verslagen uitmaken, zal zeker met mij erkennen, dat het voorkomen van onnoodig dubbel werk, in verband met de steeds toenemende werkzaamheden aan het secretariaat eener K. v. A. verbonden, gewenscht is, te meer waar ook op de staatsbegrooting voor 1903 geenerlei verhooging voor de bureelkosten is uitgetrokken.

Mocht wellicht reeds eene wijziging der ministerieele beschikking betreffende de jaarverslagen in voorbereiding zijn, dan zou het zeker ook wenschelijk zijn, dat dergelijke gewijzigde voorschriften tijdig verschijnen in plaats van zooals in 1901 eerst omstreeks half Februari.

H. J. M. VAN DE VLIET,
Secretaris der K. v. A. voor de Tabaksindustrie te Amsterdam.

Amsterdam, 9 December 1902.

Handelingen der Kamers van Arbeid.

De in deze rubriek voorkomende mededeelingen zijn, met enkele uitzonderingen, officieel. De met * geteekende zijn dat niet; zij zijn ons door onze vaste medewerkers toegezonden of uit andere bronnen bekend geworden.

Werkzaamheden ingevolge art. 2*a* der wet op de K. v. A.

Tabaksindustrie te Rotterdam. Deze Kamer heeft het volgend rapport, omtrent den toestand der industrie, gezonden aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Er heerscht op dit oogenblik in de tabakindustrie te Rotterdam een zeer groote malaise.

Daarvoor zijn de volgende feiten als reden aan te nemen:

De hoofdoorzaak van deze crisis is gelegen in het feit, dat, tengevolge der staatkundige gebeurtenissen van de laatste jaren, de exporthandel gevoelige slagen heeft geleden, waardoor menige fabrikant, die voorheen bijna uitsluitend voor export werkte, dit niet meer in diezelfde mate kan doen en bijgevolg zijn productie op de binnenlandsche markt brengt.

Deze productie, voornamelijk van het platteland met zijn lage loonen en het werken met jeugdige krachten, is een geduchte concurrent der groote steden en wel voornamelijk omdat in onze gemeente, naar den levensstandaard en in verband daarmede, de productiekosten aanmerkelijk hooger zijn. Voortdurend komt dan ook verplaatsing naar het platteland voor. Te voorzien is dat het oprichten van filialen in het binnenland of het betrekken van goedkoope sigaren vandaar nog zal toenemen, met goedkoope sigaren bedoelen wij sigaren van f 6 tot f 12 per mille.

Dat de industrie zich echter geheel naar het binnenland zal verplaatsen, behoeft niet verwacht te worden en wel om de volgende redenen:

De kleine fabrikanten in het binnenland toch missen meestal de kennis en het benoodigde kapitaal om zelve te kunnen exporteeren.

In de groote plaatsen, speciaal alhier, bestaan de beste gelegenheden ter verzending naar het buitenland.

Ook hebben de fabrikanten in de groote plaatsen de beste gelegenheid om hunne benoodigde tabaksoorten op de markt uit te zoeken, in het binnenland hangt 't meest af van de grossiers die aldaar laten reizen.

Maar wèl te voorzien is, dat de sigarenfabrieken in de groote steden zich meer en meer zullen bepalen tot de fabricatie der betere sigaren-soorten.

Wat de tabakskerverijen betreft het volgende. De export die niet zeer belangrijk is, door de hooge beschermende rechten in de naburige Rijken, is geheel in handen der groote fabrieken, dit zal zoo blijven, daar de benoodigde machinerieën die zeer kostbaar zijn, in hoofdzaak de handarbeid hebben vervangen. Om dezelfde reden verdringen de groote kerverijen de kleine, die de concurrentie niet kunnen volhouden. Vóór 25 jaren bestonden alhier ongeveer 12 tabakskerverijen, thans slechts 4 van beteekenis.

Opmerking verdient, dat in deze tak der industrie alhier, geen meerdere werkeloosheid heerscht. Deze 4 groote tabakskerverijen kunnen meer werklieden werk verschaffen als alle vroeger bestaande kleine kerverijen te zamen en de loonen zijn aanmerkelijk hooger geworden.

In de sigarenfabricage valt in de laatste jaren meer werkloosheid te constateeren. Bij de hierboven genoemde oorzaken kan nog deze gelden, dat het aantal werklieden van jaar tot jaar grooter is geworden, overproductie was daarvan het gevolg. Tot bewijs daarvan kan dienen dat bij eenige der grootste firma's alhier de arbeidstijd der sigarenmakers met eenige uren per dag werd verminderd. Dit heeft tengevolge daling der loonen, daar de sigarenmakers op stuk werken. Ten slotte zij nog gemeld, als bewijs dat men sommige sigarensoorten voordeeliger van het platteland kan betrekken, dat eene alhier bestaande firma hare sedert jaren gedreven sigarenfabriek heeft opgeheven en de sigaren, die zij in hare winkels verkoopt, van elders betrekt.

De Kamer meent bovenstaande onder de aandacht van den Minister te moeten brengen.

*Metaal- en Houtbewerking te Rotterdam. Uit de laatste der in dit nummer voorkomende gemengde mededeelingen schijnt te volgen, dat de op blz. 259 der verslagen van de K. v. A. over 1901 genoemde enquête naar het smidsvak mislukt is.

Art. 2*b* der wet.

*Bouwbedrijven te Groningen. In de afdeelingen van den Gemeenteraad van Groningen werd bij het onderzoek der begrooting voor 1903 door enkele leden betreurd, dat tijdens de werkstaking der stratenmakers, de Wethouder van O.W. aan den aannemer uitstel heeft verleend voor de

oplevering van het aangenomen werk, zonder dat door hem was onderzocht welke partij, de aannemer of de stakers, in deze gelijk had.

Namens B. en W. werd geantwoord dat de bedoelde Wethouder alleen had te onderzoeken of tegen het verzocht uitstel uit het oogpunt van het gemeente-belang bezwaren bestonden. Eerst wanneer het gemeentebelang spreekt, moet het gemeentebestuur zich mengen in geschillen tusschen werkgevers en werklieden.

Bij de beraadslagingen over de begrooting kwam de zaak wederom ter sprake. De heer Nanninga betoogde, dat de werklieden gelijk hadden en dat dus de wethouder door den aannemer uitstel te geven zonder te voren eenigszins de zaak te onderzoeken, de onpartijdigheid had geschonden. De wethouder antwoordde, dat, indien hij geen uitstel gegeven had, hij juist in het belang der werklieden de onpartijdigheid zou hebben geschonden. Hij had alleen te onderzoeken, wat in het belang der gemeente was. In de toekomst zal evenzoo gehandeld worden. De heer Nanninga antwoordde, dat als de gemeente onzijdig had willen blijven, zij een onderzoek had moeten instellen. De heer Rugge wees erop, dat ook nog in ander opzicht de onpartijdigheid geschonden was door de toelating van onbekwame werklieden bij het werk. De heer Nanninga zeide nog, dat de K. v. A. voor de Bouwbedrijven een motie van afkeuring over de houding van den wethouder had aangenomen (zie ons blad no. 10 blz. 79), doch de wethouder antwoordde, dat die motie hem geheel koud liet, omdat hij geheel in het belang van beide partijen heeft gehandeld.

In de vergadering van den gemeenteraad van 22 November jl. was een schrijven van de genoemde K. v. A. ingekomen van den volgenden inhoud:

Groningen, 18 November 1902.

Aan den Raad der gemeente Groningen.

EdelAchtbare Heeren,

Naar aanleiding van het gesprokene over de straatmakersstaking, in de Raadsvergadering van 25 October j.l. hebben wij de eer aan U over te leggen een afdruk van de door onze Kamer over die kwestie aangenomen motie. Wij meenen U er hierbij opmerkzaam te moeten maken, dat deze motie door onze Kamer werd aangenomen met algemeene stemmen, nadat waren gehoord de verklaringen van: 1°. twee uitgesloten straatmakers; 2°. twee der gsetaakt hebbende straatmakers, toen weer aan 't werk bij de bestrating der gemeente; 3°. de heer J. H. Mulder, aannemer der bestratingen. Waar onze Kamer, na de verklaringen van genoemde personen gehoord te hebben, eenstemmig van oordeel was dat de door den wethouder van publieke werken in deze zaak aangenomen houding niet onpartijdig was, meenen wij ernstig te moeten protesteeren tegen de woorden van genoemden wethouder, in bovengenoemde Raadsvergadering gesproken: „dat niets hem zal beletten, zoolang hij daar zit, te handelen, zooals hij gehandeld heeft."

Deze houding van bedoelden wethouder toch is onzes inziens in strijd met de belangen van den arbeid.

Het is daarom dat wij, in vol vertrouwen, den Raad der gemeente Groningen verzoeken, maatregelen te willen treffen, opdat de wethouder van publieke werken niet op deze wijze moge blijven handelen.

Hoogachtend,

voor de K. v. A. voor de Bouwbedr.,

D. Kraaijenga, voorzitter.

L. Warmolds, secretaris.

In hare vergadering van gisteravond werd door de Kamer van Arbeid voor de Bouwbedrijven alhier de volgende motie aangenomen:

(Volgt de motie, opgenomen op blz. 79 van ons blad)."

Beraadslagingen over dit schrijven hebben in den Raad niet plaats gehad. Na een vrij langdurige discussie is besloten het ter visie te leggen, opdat zij, die voorstellen daaromtrent willen doen, daartoe alsnog in de gelegenheid worden gesteld.

Art. 2*c* der wet.

Confectiebedrijven te 's-Gravenhage. Deze Kamer vond geen termen om op de vragenlijst van den Verbruikersbond te antwoorden, liggende dit niet op den weg eener Kamer van Arbeid.

Voedings- en genotmiddelen te Leiden. Deze Kamer berichtte den Verbruikersbond, dat volgens haar gevoelen het niet op haren weg ligt zich met het invullen der haar toegezonden lijsten in te laten.

Art. 2*d* der wet.

Metaal- en houtbewerking te Amsterdam. Verzoeningsraad benoemd door de K. v. A. voor de Metaal- en Houtbewerking te Amsterdam in hare vergadering van 27 Oct. 1902 in zake het geschil tusschen ....., werkman en ....., patroon.

Het geschil aan het oordeel van den Verzoeningsraad onderworpen is door den werkman overeenkomstig art. 22 al. 2 der wet op de K. v. A. als volgt omschreven: „Op den 6 Oct. l.l. tusschen 6 en 7 uur 's avonds heeft de voorman mij gevraagd of ik mijn bank niet sneller kon aanzetten, waarop door mij geantwoord is, nu wel maar op het andere wiel niet, daar hij nu al op 20 ampère loopt, waarop hij is weggegaan en een weinig later al vloekend bij mij terugkwam, voorgevend dat hij het mij had gezegd, terwijl ik mij zelve omdraaide en mijn bank afzette om ze te verstellen. Terwijl hij na eenigen tijd weer terugkwam en voor den ampère-meter ging staan kijken, waarop ik toen naar hem ben gegaan, eenigszins opgewonden tegen hem zei, dat hij dat nu niet behoefde te doen, dat het nu wel ging, waarop hij terugging en een dreigende houding aannemend als wilde hij slaan, terwijl ik toen zeer driftig werd en naar een voorwerp dat op mijn bank lag greep en hetzelve ook dreigend tegenover hem hield, maar niet heb geslagen ofschoon door naar dat voorwerp te grijpen ik meer stukken van mijn bank trok, waarop hij achteruit week, tegen een andere bank, terwijl ik vermoed dat hij zich daartegen heeft gestooten, ofschoon hij voorgaf dat ik hem had gegooid, waarna de patroon van mij wilde dat ik den voorman zou excuus vragen of wel dat hij mij mijn ontslag zou geven, waarop ik heb geweigerd, daar ik moeilijk ertoe kon besluiten om excuus te vragen aan den voorman daar hij zelf de aanleiding had gegeven, waarop ik mij aldus heb gewend tot de Kamer van Arbeid."

De patroon heeft zich bereid verklaard de zaak aan het oordeel van een verzoeningsraad te onderwerpen, evenwel met dien verstande dat de patroon zich tot intrekking van het ontslag slechts bereid verklaarde voor het geval dat de Verzoeningsraad mocht beslissen dat de Raad uit het door hem ingesteld onderzoek de overtuiging heeft bekomen, dat de werkman zich niet heeft schuldig gemaakt aan het toebrengen van lichamelijk letsel aan den

baas en dat de patroon zich alle vrijheid van handelen voorbehield voor het geval de Raad mocht beslissen dat de werkman zich aan bedoelde handeling heeft schuldig gemaakt of dat de Raad het bewijs van zijn schuld niet geleverd mocht achten.

Bovendien verklaarde de patroon zich bereid den werkman in dienst te houden totdat de Raad uitspraak zou hebben gedaan, mits die uitspraak binnen drie weken zou worden gegeven en dat er bij hem geen bezwaar bestond tegen een onderzoek ter plaatse en het hooren van personen uit haar personeel, indien de Raad dit mocht wenschen.

De werkman heeft verklaard de zaak op dien voet aan het oordeel van den Raad te willen onderwerpen.

Op den 31sten Oct. 1902 zijn daarop voor den Verzoeningsraad verschenen: 1°. de werkman; 2°. voornoemde baas. Het verhoor van beide personen heeft den Raad niet in staat gesteld een oordeel uit te spreken over den feitelijken toedracht van hetgeen op 6 Oct. tusschen baas en werkman is voorgevallen, zoodat ten einde tot zulk een oordeel te geraken alsnog een onderzoek ter plaatse en een verhoor van andere personen noodig zou zijn geweest.

Evenwel was de Raad van oordeel, dat, ook indien de door den werkman gegeven voorstelling der zaak juist mocht zijn, de werkman geen aanmerking had behooren te maken toen de baas den ampère-meter opnam, daar de baas hiertoe volkomen bevoegd was en hij althans op dat oogenblik niets zeide, wat den werkman aanleiding kon geven in toorn uit te barsten. Derhalve achtte de Raad het wenschelijk den werkman hierop te wijzen en hem in overweging te geven den baas zijn excuses aan te bieden.

De werkman heeft daarop ten overstaan van den Raad den baas excuus gevraagd, waarop beide personen elkaar de hand hebben gegeven.

Hiermede achtte de Raad een nader onderzoek voorloopig niet wenschelijk.

Ter voldoening aan art. 26 der wet op de K. v. A. moet de Raad zijn oordeel aan partijen meedeelen en spreekt als zoodanig uit, dat nu de zaak tusschen baas en werkman tot eene oplossing is gekomen er termen bestaan voor den patroon het ontslag in te trekken.

(get.) D. Goedkoop, voorzitter.
J. W. Smit.
Th. R. van Epen.
Altena, secretaris.

De patroon heeft, nadat hem officieus van den afloop van het verhoor der bedoelde personen was kennis gegeven, het ontslag ingetrokken voordat hem de officieele uitspraak was meegedeeld.

Bouwbedrijven te Schiedam. Bij het bestuur onzer Kamer kwam onlangs een verzoek in van een meubelmakersknecht die alhier woonde, doch sedert ± 3 maanden te Vlaardingen bij een meubel- en beddenmaker werkzaam was, om tusschenkomst in zake een geschil dat tusschen hem en zijn patroon was ontstaan. De verzoeker was plotseling ontslagen en de patroon weigerde een gedeelte van zijn gereedschap af te geven, op grond dat hij hem nog eenig geleend geld schuldig was. De oorzaak van het plotseling ontslag wist de verzoeker niet op te geven; de overige knechts op de fabriek hadden dien dag veel sterken drank gedronken en hij, die niets had gebruikt, kreeg op staanden voet zijn ontslag.

't Spreekt van zelf dat direct een onderzoek werd ingesteld naar deze veremdsoortige manier van ontslag geven.

De voorzitter en de secretaris brachten een bezoek aan den patroon en vernamen van dezen dat bedoelde knecht zoolang hij bij hem werkzaam was geweest, steeds had getracht een „wit voetje" bij hem te krijgen, door alles van de overige knechts te komen aanbrengen, kwaad van hen te spreken enz.; op die wijze hoopte hij vermoedelijk 't zoover te brengen dat de knechts zouden worden ontslagen en hij de betrekking van meesterknecht zou verwerven, want ook dezen spaarde hij niet bij zijn kwaadsprekerij.

Hij was nog verder gegaan, had op een morgen de knechts getracteerd op sterken drank en toen zij als gevolg daarvan eigenlijk niet goed meer wisten wat zij deden, had hij hen tegen den patroon opgehitst.

Toen den patroon op dien bewusten dag dit ter oore kwam had hij zijne knechts het verkeerde van hun handeling onder 't oog gebracht, waarna zij bedoelden knecht te lijf wilden, wat door den patroon was verijdeld.

De knecht had daarna het hazenpad gekozen en toen hij zich den volgenden dag aanmeldde om eenig gereedschap, had de patroon geweigerd hem dit af te geven, omdat hij hem nog eenig geld schuldig was.

Hetgeen de patroon vertelde, werd later door een paar knechts bevestigd.

De patroon verklaarde zich na eenige discussie bereid om wanneer de knecht het werk dat hij bij hem onder handen had, wilde komen afmaken, het gereedschap terug te geven en hem zijn schuld kwijt te schelden.

De knecht, die erkende sterken drank op de werkplaats te hebben gebracht, werd met ernst op zijn slechte handeling gewezen en na hem te hebben meegedeeld het besluit van zijn patroon, beloofde hij het werk onder diens voorwaarden te zullen gaan afmaken.

Den volgenden dag kwam meerbedoelde knecht echter weer vertellen dat toen hij zich bij zijn patroon had aangemeld, deze de voorwaarden had gewijzigd; dat hij daarmede geen genoegen had genomen en dat hij nu niet meer bij zijn gewezen patroon wilde te werk komen, temeer daar hij intusschen werk bij een anderen patroon had gekregen.

Het bestuur onzer Kamer stelde evenwel direct een onderzoek in naar het wijzigen der voorwaarden, die, na de mededeeling van den patroon, eenigszins gebillijkt werden en besloot daarna niet verder op deze zaak in te gaan, na het door den knecht genomen besluit.

Voedings- en genotmiddelen te Rotterdam. Door een twee en zestig jarig werkman werd de tusschenkomst van een verzoeningsraad ingeroepen, omdat hij plotseling uit zijn dienst ontslagen was wegens het niet nakomen der gestelde voorschriften. Hoofdzaak was echter het allerlastigst humeur van den man, waardoor hij reeds meermalen met ontslag was bedreigd.

Daar hij echter reeds twintig jaar, volgens het getuigenis van de firma, eerlijk en trouw, dezelfde firma gediend had, besloot het Bestuur der Kamer zich de zaak aan te trekken.

Het resultaat van zijn bemoeiingen is geweest, dat de man in zijn betrekking hersteld werd.

Andere werkzaamheden.

Confectiebedrijven te Amsterdam. Deze Kamer wendde zich op 11 October 1901 tot den betrokken Minister met de mededeeling, dat

zij in hare laatstgehouden vergadering middelen had overwogen om werkkring, doel en strekking der Kamer, in het bijzonder de haar bij art. 2 d der wet opgedragen taak, in ruimeren kring bekend te maken en dat haar daartoe het doeltreffendst was voorgekomen de patroons onder haar gebied ressorteerend te verzoeken door de Kamer te distribueeren kaarten, vermeldende het doel der Kamer, de namen en adressen van bestuur en leden en hunne bereidverklaring klachten in ontvangst te nemen of inlichtingen te verstrekken — op in het oog vallende plaatsen te willen ophangen. De Kamer verzocht den Minister haar tot de uitgave aan dezen maatregel verbonden, te willen machtigen.

In antwoord op dit verzoek gaf de Minister de Kamer in overweging de betrokken patroons te polsen of zij eventueel bereid zouden zijn bedoelde kaarten eene plaats in hunne ateliers in te ruimen. Bleek den Minister van zoodanige gezindheid, dan verklaarde eze zich in beginsel van den voorgestelden maatregel niet afkeerig.

De Kamer gaf aan dezen wenk gevolg en kon den 12 April 1902 den Minister melden, dat van de 399 den patroons toegezonden circulaires, 105 der Kamer ingevuld waren teruggezonden, houdende aanvrage om 216 kaarten. Na eenige gedachtenwisseling over het bedrag, hetwelk de Minister wenschte toe te staan, ontving de Kamer 16 Juli 1902 de Ministerieele beschikking, waarbij zij gemachtigd werd ten behoeve van den aanmaak van 200 kaarten met bijbehoorende couverts en circulaires, de schrijf- en drukloonen met een bedrag van f 22.75 te overschrijden.

De Kamer heeft thans met de verspreiding der kaarten een aanvang gemaakt.

De kaarten vermelden het gebied der Kamer, de bedrijven, welke onder haar ressorteeren, den inhoud van art. 2 der wet, de bereidverklaring van leden en secretaris der Kamer om ten allen tijde mededeelingen, de bedrijven in de Kamer vertegenwoordigd betreffende, te ontvangen, alsmede de uitnoodiging om alle geschillen tusschen patroons en werklieden ontstaan, aan de Kamer bekend te maken, ten slotte de namen en adressen van bestuur, leden en secretaris der Kamer.

Kamers van Arbeid te Groningen. Langzamerhand nadert weer de tijd voor de herziening der kiezerslijsten voor de K. v. A. De Groningsche Kamers werken er zooveel mogelijk toe mee, dat deze zoo volledig mogelijk worden. Door de besturen der Kamers zijn nl. zoogenaamde patroonslijsten verstrekt, die hoewel ook vermeldende tal van kleine bazen, die door gemis van werklieden boven 20 jaar, niet voor kiezer in aanmerking kunnen komen, toch ook verschillende personen aangeven, die wel de eischen voor kiesgerechtigdheid bezitten, maar tot dusverre nog niet op de kiezerslijsten voorkomen.

De wetgevende macht en de K. v. A.

Staatsbegrooting voor 1903.

III.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Hoofdstuk V. Binnenlandsche Zaken.

Kamers van Arbeid.

Herziening van de wet op de Kamers van Arbeid.

De ondergeteekende beschouwt de wet op de Kamers van Arbeid allerminst als onverbeterlijk. Of echter met eene herziening van de wet zal kunnen worden volstaan dan wel of deze zal moeten worden vervangen, wenscht de ondergeteekende vooralsnog niet te beslissen. Eerst als andere werkzaamheden, die meer spoedeischend zijn, zulks veroorloven, zal dit onderwerp in nadere overweging kunnen worden genomen.

Beperking van den tijd voor de stemming van leden der Kamers van Arbeid.

Indien de ondergeteekende de bedoeling van de twee onder dit hoofd in het Verslag gemaakte opmerkingen juist verstaat, dan is de bedoeling van de eerste om den voor de verkiezing vastgestelden tijd te beperken tot 2 of 3 uren, terwijl de tweede bedoelt om de gelegenheid tot stemming op andere uren te stellen.

Ten aanzien daarvan zij opgemerkt, dat art. 29 van het Kiesreglement voor de Kamers van Arbeid, voor zoover hem bekend, in de practijk niet tot groote bezwaren heeft geleid. Wel is het een groot bezwaar, dat het stembureau alleen uit leden van den gemeenteraad moet worden samengesteld, maar zulks is niet aan het Kiesreglement, maar aan de wet op de Kamers van Arbeid te wijten, die daartoe in art. 16, derde lid noodzaakt. Overigens kan worden medegedeeld, dat het aanwijzen voor de verkiezing van de tijdruimte tusschen 8 uur v. m. en 3 uur n. m. bedoelde, in dien tijd te begrijpen èn een ochtend- èn een middagschafttijd, hetgeen den ondergeteekende juist voorkomt. In verband hiermede kan er naar zijne meening geen sprake zijn om de tijdruimte te beperken.

Dat aan uitbreiding van die tijdruimte behoefte zoude bestaan, is den ondergeteekende niet gebleken.

Of de keuze van andere uren ruimere gelegenheid tot opkomst zou schenken, zou te veel van jaargetijde, soort van bedrijf en plaatselijke toestanden afhangen, om hierop, zonder nader onderzoek, eene regeling te bouwen.

Art. 164. Het komt den ondergeteekende voor, dat de toeneming van werk voor de secretarissen van Kamers van Arbeid geene aanleiding kan zijn om het bedrag hunner toelage te vermeerderen. Die toelage toch wordt gegeven, zooals art. 20, vijfde lid der wet bepaalt, voor bureelkosten. Wel is bij herhaling aangedrongen op bezoldiging van de secretarissen van de Kamers van Arbeid, maar dat de toegekende toelage onvoldoende zoude zijn tot bestrijding der bureelkosten, is den ondergeteekende niet gebleken.

In hoever aan den wensch kan worden voldaan om bij het verslag der Kamers van Arbeid een zakenregister te voegen, zal worden nagegaan.

Hoofdstuk IV. Justitie.

VOORLOOPIG VERSLAG.

Regeling van het arbeidscontract.

Vooral de mededeeling in de Troonrede, dat de indiening van een wetsontwerp betreffende het arbeidscontract dit jaar kan worden verwacht, was door vele leden met ingenomenheid begroet.

Sommige leden spraken den wensch uit, dat tegelijk met de regeling van het arbeidscontract ook het ontslag tusschentijds van een arbeider om reden dat hij is lid van een vertegenwoordigend lichaam, van eene Kamer van Arbeid of van eene vereeniging, strafbaar zou worden gesteld; blijkens de Memorie van Antwoord ten vorige jare voelde de Minister voor dit denkbeeld in het algemeen sympathie en wilde hij de zaak nader overwegen, wanneer hij tot de behandeling der rechtsbetrekkingen, welke uit de arbeidsovereenkomst voortvloeien, gekomen zou zijn.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Dat de toezegging van een wetsontwerp betreffende het arbeidscontract door vele leden met ingenomenheid is begroet kan de ondergeteekende niet anders dan waardeeren.

Met de meeste belangstelling is door hem kennis genomen van de verschillende meeningen en wenschen, ten aanzien van dit onderwerp van wetgeving in de afdeelingen ontvouwd en blootgelegd.

Men houde hem echter ten goede, dat hij, niets terugnemende van hetgeen ten vorigen jare door hem is gezegd, in den tegenwoordigen stand der zaak tot zijn leedwezen bezwaar moet maken in te gaan op alle deswege tot hem gerichte vragen. Alleen mag hij de verklaring niet achterwege houden, dat de door hem voorgenomen regeling in hoofdtrekken zich zal aansluiten bij het door zijn ambtsvoorganger ingediende ontwerp.

De uitvoerende macht en de K. v. A.

Nieuw opgerichte Kamers.

No. 96. Kamer van Arbeid voor de Tabaksindustrie te Utrecht, opgericht bij Koninklijk besluit van 11 November 1902, no. 17, te vinden in de Staatscourant no. 270.

Wij WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 November 1902, no. 5055, afdeeling Arbeid;

Gezien de wet op de Kamers van Arbeid (wet van 2 Mei 1897, Staatsblad no. 141) en het Kiesreglement voor de Kamers van Arbeid (Koninklijk besluit van 6 Januari 1898, Staatsblad no. 20);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Voor de gemeente Utrecht wordt eene Kamer van Arbeid opgericht, waarin vertegenwoordigd zal zijn het bedrijf der tabaksindustrie.

Art. 2. De zetel der Kamer is gevestigd te Utrecht.

De Kamer zal den naam dragen van „Kamer van Arbeid voor de tabaksindustrie te Utrecht".

Art. 3. In de Kamer zullen 10 leden zitting hebben.

Art. 4. Met patroons worden gelijkgesteld de procuratiehouders en de personen, die bij ontstentenis van het hoofd of den bestuurder van een bedrijf dat hoofd of dien bestuurder vervangen.

Art. 5. Onder werklieden worden niet begrepen personen, die geheel of gedeeltelijk gezag over anderen uitoefenen.

Art. 6. De leden en de secretaris der Kamer en de voorzitter van den verzoeningsraad hebben voor elke volgens de voorschriften der wet op de Kamers van Arbeid gehouden vergadering, die zij bijwonen, recht op een bedrag van vijftig centen benevens voor elk uur of gedeelte daarvan, dat de vergadering duurt, op eene som van vijf en twintig centen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in de Staatscourant zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Raben-Steinfeld, 11 November 1902.

WILHELMINA.

De Minister van Binnenl. Zaken,
KUYPER.

Wijzigingen in bestaande Kamers.

No. 34. K. v. A. voor de Voedings- en genotmiddelen te Utrecht, opgericht bij Kon. besluit van 28 Februari 1899 No. 15, zooals dat is gewijzigd bij Kon. besluit van 11 November 1902 No. 16 (te vinden in de Staatscourant No. 270).

Wij, WILHELMINA, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 November 1902, No. 5055, afdeeling Arbeid;

Gezien de wet op de Kamers van Arbeid (wet van 2 Mei 1897, Staatsblad No. 141) en het Kiesreglement voor de Kamers van Arbeid (Koninklijk besluit van 6 Januari 1898, Staatsblad No. 20);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat artikel 1 van Ons besluit van 28 Febr. 1899, No. 15, tot oprichting van eene Kamer van Arbeid voor de Voedings- en Genotmiddelen te Utrecht, als volgt zal worden gelezen:

„Voor de gemeente Utrecht wordt eene Kamer van Arbeid opgericht, waarin vertegenwoordigd zullen zijn de navolgende bedrijven:

de brood-, koek-, beschuit-, suiker- en banketbakkerijen;

de cacao- en de chocolade-, de meel- en de zuivelfabrieken, benevens de zoutziederijen;

de bierbrouwerijen en mineraalwaterfabrieken;

de slagerijen;

de suiker-, de stijfsel-, de olie-, de zeep-, de loodwit- en de chemische fabrieken."

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in de Staatscourant zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Raben-Steinfeld, 11 Nov. 1902.

WILHELMINA.

De Minister van Binnenl. Zaken,
KUYPER.

N.B. De bedoeling van deze wijziging is de tabaksindustrie, waarvoor een afzonderlijke Kamer is ingericht, te schrappen.

PERSONALIA.

BESTUURSVERKIEZINGEN.

K. v. A voor de Bouwbedrijven te Enschedé.

Eerste vergadering 8 November.

Patroons.	Werklieden.
G. H. de Bruijn, voorz., 2e halfj.	J. M. Caré, voorzitter, 1e halfj.
G. W. Wegereef, lid.	J. G. Geerts, lid.

WIJZIGINGEN IN BESTUREN.

Haarlem. Confectiebedrijven. Benoemd tot patroon-voorzitter H. Ickelsheimer en tot patroon-bestuurslid C. R. A. Hoëing.

Rotterdam. Havenbedrijf. De werkman-voorzitter M. H. Mol heeft ontslag genomen als lid der Kamer.

LIJST DER SECRETARISSEN.

Nieuwbenoemde.

Enschedé. Bouwbedrijven. Y. J. J. Winter.

Wijzigingen.

Leiden. Bouwbedrijven. Den heer C. J. van der Drift is op zijn verzoek eervol ontslag verleend en in zijn plaats tot secretaris benoemd Mr. E. C. Wiersma, Breestraat 109.

Gemengde Mededeelingen.

— Een particuliere enquête bij de K. v. A. De secretarissen onder onze lezers herinneren zich nog wel de vragenlijst, hun ter invulling toegezonden door den Heer H. J. H. Baron van Boetzelaer, betreffende het truckstelsel en andere dergelijke misbruiken bij de uitbetaling van het loon. Thans is de dissertatie verschenen, waarvoor deze enquête bij de secretarissen ingesteld was. Zij is getiteld „De uitkeering van arbeidsloon" en vermeldt, dat van de 60 secretarissen, aan wie een vragenlijst was gezonden, 48 haar hebben beantwoord. Van deze 48 verklaarden 5 zich niet bij machte den schrijver naar behooren in te lichten, grootendeels uit gebrek aan feitenkennis. Doch ook van de inlichtingen, door de overige 43 verschaft, is slechts zeer spaarzaam gebruik gemaakt. Slechts in een noot op blz 68 vinden wij een enkele aanhaling uit enkele der antwoorden en verder hebben wij niet kunnen waarnemen, dat de verkregen inlichtingen eenigen invloed hebben gehad.

— De arbeidsstatistiek en de K. v. A. In de Vragen des Tijds van December komt een artikel over dit onderwerp voor van de hand van den redacteur van dit blad. Het behelst de geschiedenis van de totstandkoming van art. 33, 3e lid der wet op de K. v. A., een overzicht van de voorschriften ter uitvoering dezer bepaling en een kritiek op deze voorschriften. Gewezen wordt daarbij op de moeilijkheden ondervonden zoowel bij de uitlegging van den inhoud der staten A en B als bij de verzameling der voor de invulling noodige gegevens, voorts op de moeilijkheid der toepassing van staat E op bedrijven, waar stukloon en huisindustrie voorkomt, eindelijk op de bezwaren tegen het vragen van zooveel inlichtingen tegelijk aan de Kamers in plaats van zachtjes aan te beginnen. Ten slotte wordt het denkbeeld geopperd de secretarissen der K. v. A. tot correspondenten van het Centraal Bureau voor de Statistiek te maken en als zoodanig te bezoldigen.

— Havenarbeiders-vereeniging. Te Rotterdam is besloten naast de bestaande organisatie een algemeene havenarbeiders-vereeniging op te richten, die zich o. a. ook zal bezig houden met een eventueele verkiezing voor de betreffende K. v. A.

— Enquête smidsvak mislukt. Op de laatst gehouden gewone maandelijksche leden-vergadering van de Metaalbewerkers gezellenvereeniging St. Eloy te Rotterdam werd een schrijven voorgelezen van de K. v. A. voor de metaal- en houtbewerking aldaar, waarin zij de werkzaamheden der commissie, die optrad om onderzoek te doen naar den toestand in het huissmedenvak, voor afgedaan beschouwt. De geringe medewerking van de betrokken werklieden zelven is daarvan de oorzaak. Bovendien schijnt het huissmedenvak zich allengs op te lossen in de andere deelen van het metaalbewerkersvak. De voorzitter meent, dat aan de K. v. A. een woord van dank toekomt voor haar ijver.

Int. Instituut
Soc. Geschiedenis
Amsterdam